

Iš Marijos laiškų:

Povilui Višinskiui

Gryva, 1904 m. gruodžio 26 d.

Jau keletas dienų esu Gryvoje. Su Pavandeniu atsisveikinau su visu, ketinu tikrai keliauti į Šveicariją. Rašiau Biliūnui, jis parašė man plačiai apie viską. Gal reiks važiuoti į Žürichą. (...) Gryvoje 29-VII bus spektaklis lietuviškas. Gal kas iš vilniečių panorėtų atvykti? Dievasžin, kiek čia prisirinks tos publikos, kad bent pasisektų. (...) Pasveikinimai nuo Mamos, Vincalko ir kun. Bukonto.

Povilui Višinskiui

Gryva, 1905 m. liepos 16 d.

Esu jau namie, vakacijoms prasidėjus, sugrįžau. Keliavau per Muncheną, Dresdeną, Berlyną, paskui per jūrą lig Karaliaučiaus; tuose miestuose buvau po porą dienų ir mačiau gražesnius daiktus. Kas bus paskui – nežinau, bet labai abejoju, ar galėsiu važiuoti ant žiemos semestro. Man rodos, jog finansai neleis man to padaryti. Nors ir labai trokščiau nuvažiuoti dar nors ant vieno semestro, bet ką čia žmogus padarysi?!

Povilui Višinskiui

Gryva, 1905 m. rugpjūčio 24 d.

Į Šveicariją reikia važiuoti pradžioje spalio. Aš dar lig šiol nežinau tikrai, ar važiuoti, ar ne. Noras yra didelis, bet su pinigais kliūtis.

Pranciškui Petruui Būčiui

Gryva, 1905 m. sausio 18 d.

Kur keliausiu, dar lig šiol nenusprendžiau galutinai. Turiu dvi vietas: Friburgas ir Žürichas. Apie Žürichą gavau taipogi žinių sauja, traukia ten mane tas, jog turiu tame mieste porą pažįstamų.

Kas link pragyvenimo, tai, manding, didelio skirtumo negali būti, juk tie miestai ne taip toli nuo kits kito. Tik gal esant Žüriche, sunkiau yra gerai pažinti francūzišką kalbą? O aš norėčiau išmokti ją būtinai.

Kelionę išsirinkau per Krokuvą. (...) Tamstos patarmė važiuoti truputį anksčiau, idant pramokti francūziškai, labai man patinka, aš taip ir ketinu padaryti. Vokiškas lekcijas aš suprasiu be jokio mokslo pritaiančio. Jeigu nuspręščiau važiuoti į Friburgą, tai prašyčiau Tamstos rekomendacijų pas ką nors, nes būčiau ten lyg didžiausiame miške, nieko nepažindama (...).

riančio žmogaus dvasia išliktų, kad būtų girdima, jaučiama, kad žmonės susitikę turėtų vienas kitam ką pasakyti, kad jų susitikimas nesibaigtų primityviu, banaliu klausimu, kaip tu gyveni, ką veiki, kad mūsų kas nors paklaustų iš esmės: kam gyveni?

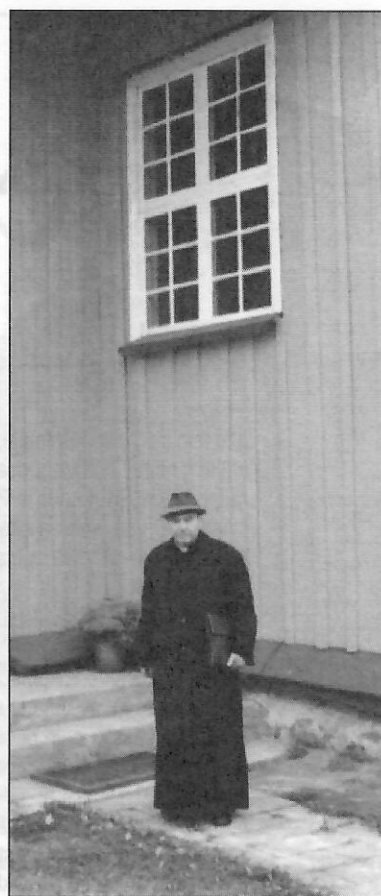
Klausaisi štai Reginos Maciūtės ir jauti, kad jos dainuojanti dvasia pakyla taip aukštai ir kalba taip tyliai, lyg primintų nuotaiką, kurią mes atpažįstame iš Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos kūrybos. Paprasta atrodo viskas: ir balta rožė, kuri pražysta ir prie mūsų namų, ir liepa, po kuria mes irgi pasėdime pavargę, ir sužydėję irisai, ir paukščiai, kurie pragysta, ir kapai, kuriuos mes lankome, ir kurių takais mes vaikstome. Bet rašytojos kūryboje tai yra ir labai nepaprasta, kelia aukštyn, aukštyn, aukštyn iki tos svarbiausios žmogaus minties, iki jo įsiklausymo, įsigalvavimo į amžinybę, į Dievo balsą, į tikėjimą, į viltį. Į viltį, kad tai, kas yra žmoguje gražiausia, aukščiausia, be abejonės, yra jo kurianti dvasia. Tai neturėtų išnykti. Tai turėtų būti susiję su amžinybės viltim.

Šatrijos Ragana prašosi skaitoma. Reikia galvoti apie jos žodžius, mintis, iš esmės atsakyti į tuos klausimus, kuriuos ji kelia.

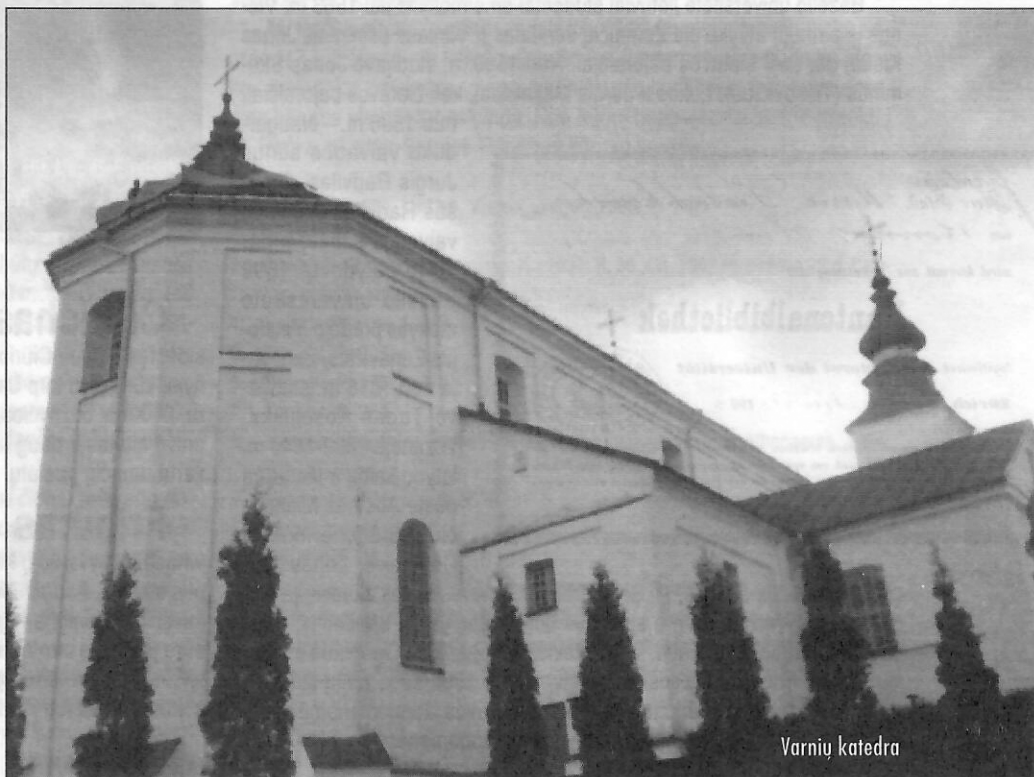
Jokie susitikimai, jokie keliai – niekas nepakeis mūsų santykio, mūsų tylaus buvimo su knyga. Marija yra mūsų tylaus buvimo, tylaus kalbėjimosi autorė.

Turėtų taip būti, kad Pavandenėje šita rašytoja būtų visų skaitoma. Manau, kad Pavandenės mokykloje turėtų būti daugiau kalbama apie Šatrijos Raganą negu kitose mokyklose, lygiai taip pat, kaip kad Anykščiuose daugiau kalbama apie A. Baranauską, J. Biliūną, Vienuolį. Pavandenės mokiniai turėtų skaitydami prisiminti – ši rašytoja iš mūsų padangės.

Kiekviena mūsų kampelyje (ir Pavandenėje, ir Medingėnuose, ir Užventyje, ir Žlibinuose, kaip ir Vilniuje) yra data, kai įsižiebė pirmasis žiburys mokykloje, kai klasėje priešais mokinius atsistojo mokytojas, ir prasidėjo viena iš didžiausių pasaulio misterijų: mokyti tarti žodį, mokyti jį užrašyti, mokyti skaityti. Aš esu įsitikinusi, kad Pavandenėje, Užventyje, Dusetose, kituose mažuose miestuose, lydanutės Mukienės, Sigitos Varno, Antano Ivinskio nuotraukos

Pavandenės ir Varnių klebonas Jonas Petrauskas

Varnių katedra